ULUSLARARASI İSLÂM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU
CİLT III

International Symposium On Islam And Model Human

المؤتمر الدّولي عن الإسلام والإنسان النّموذجيّ

26-27-28 Nisan 2018 – KAHRAMANMARAŞ

Adres:
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Kültür ve Turizm Şube Müdürlüğü
(0 344 223 76 71)
&
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanlığı
Tel: (0344 300 27 01)–
e-mail:
islamvemodelinsansempozyumu@gmail.com

ULUSLARARASI İSLAM VE MODEL İNSAN SEMPOZYUMU
26-27 NİSAN 2018

İmtiyaz Sahibi
Fatih Mehmet ERKOÇ
Büyükşehir Belediye Başkanı

Genel Yayın Koordinatörü
Cevdet KABAKCI
Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanı

Genel Yayın Yönetmeni
Mustafa SEMERCİ
Kültür ve Turizm Şube Müdürü

Editör
Prof. Dr. M.Akif ÖZDOĞAN
Doç. Dr. Faruk ÇİFTÇİ
Dr. Ögr. Üyesi Fatih TİYEK
Dr. Ögr. Üyesi Veli ABA
Arş. Gör. Sezai KORKMAZ
Arş. Gör. İrfan KARA

Yayına Hazırlayan
Ömer Yalçın OVA - Mehmet CANLI

Dizgi&Mizanpaj ve Tasarım
Arş. Gör. Sezai KORKMAZ - Arş. Gör. İrfan KARA
Fikir Ajans

ISBN
978-605-4996-62-9 (Tk.) - 978-605-4996-63-6
Basım Tarihi: 2018
Yapım &Baskı: Fikir Ajans
Yönetim Yeri
Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı
Kültür ve Turizm Şube Müdürlüğü
0 (344) 225 24 15 - 16
www.kahramanmaras.bel.tr

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

SAHÂBENİN MODEL İNSAN OLMASI BAĞLAMINDA ABDURRAHMAN B. AVF ÖRNEĞİ

Doç. Dr. İsmail PIRLANTA*

Özet

Sahâbe, Allah Resûlü'nün İslam davetine ilk önce evet diyen öncü Müslümanları tanımlayan bir kavramdır. Bu kavramın mefhumuna dâhil olan insanlar Hz. Peygamber'e gösterdikleri sadakatleri ve sergilemiş oldukları teslimiyetleri ile gerek Allah Resûlü'nün sağlığında gerekse de ölümünden sonra İslam'ın yayılması ve doğru anlaşılmasında olağanüstü gayret göstermişlerdir. Bu bağlamda da bütün Müslümanların nazarında eşsiz bir yer edinmişlerdir. Masumiyet ve günah işleyip işlememe açısından diğer insanlardan bir üstünlükleri olmayan Sahâbe nesli çoğunluk itibariyle, önceki yaşamlarında düştükleri şirk bataklığından Hz. Peygamber'in ilahi daveti sayesinde kurtulmuşlar ve yepyeni bir yaşama kavuşmuşlardır. Resûlüllah'ın rahle-i tedrisinden geçip öğrenmiş oldukları İslam'ı en güzel ve en doğru bir biçimde yaşamak suretiyle de kendilerinden sonra gelenlere mümtaz hayat örnekleri sunmuşlardır. Bizzat Hz. Peygamber bu güzide nesli tüm ümmetine örnek nesil olarak takdim ederek onların kendi katındaki yerlerinin yüceliğine de işaret etmiştir. Gerçekten de Ashâb-ı Kirâm'ın İslam'ı yaşama, yayma, Allah Rasûlü'ne yardım ve destek olma uğrunda yaptığı fedakârlıklar, kendilerinden sonra gelen nesiller için örnek oluşturacak bir mahiyet arz eder. Özverili katkıları sayesinde İslam'ın üç kıtada kök salıp yayılmasını ve sonraki nesillere sağlıklı bir şekilde ulaşmasını sağlayan Sahâbe İslam'ın öncü, model ve en kıymetli nesli kabul edilir.

Müslümanlar nezdinde Sahâbeyi değerli kılan en önemli hususiyetlerden biri de Allah Rasûlü'nü sonraki nesillere tanıtmaktır. Eğer bugün Hz. Peygamber ve İslam'a dair herhangi bir bilgi bulabiliyorsak onların sayesindedir. Ayrıca Kuran sure ve ayetlerinin iniş, hadislerin vürûd sebepleri, ilahi hükümlerin günlük hayata uygulanması, açıklanması ve yorumlanması ile Hz. Peygamber'in yaşamı boyunca gerçekleştirdiği bütün insani faaliyetleri ancak bu neslin aktardıkları sayesinde bilinmektedir. Biz de sunmayı amaçladığımız tebliğimizde anlattığımız hususlar ve sahabenin model insan olması bağlamında Abdurrahman b. Avf'ın örnek yaşamını ve hangi özelliklerinden dolayı model bir insan olduğunu gözler önüne sermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler

Sahâbe, Ashâb-ı Kirâm, model insan, Abdurrahman b. Avf, İslam

IN THE CONTEXT OF BEING A MODEL HUMAN OF SAHABA ABDURRAHMAN B. AVF SAMPLE

Abstract

Sahaba is a concept that defines leading Muslims who first call yes to the Islamic invitation of the Messenger of Allah. People involved in the notion of this concept had shown extraordinary efforts in the spreading and correct understanding of Islam in the health of the Messenger of Allah and after his death with their loyalty and their submission to the Prophet Muhammad. In this context, they have acquired a unique place in the eyes of all Muslims. Sahaba generation who have no superiority to other people in terms of innocence and sins have been saved and have come to a whole new life thanks to the divine invitation of the

* **Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Siyeri Nebi ve İslam Tarihi Ana Bilim Dalı, ip-66@hotmail.com, 0 543 663 36 39**

Prophet from the shirk marsh in previous lives. By living the most beautiful and correct form of Islam, which they had learned through the education of Prophet Muhammad, they also presented exemplary examples of life. The Prophet have introduced to all his umma this eximious generation as a sample generation. In this context he also pointed to their exaltedness in the sight of him. Indeed, self sacrifices made by Ashâb-i Kirâm for the purpose of living and spreading of Islam, helping and supporting of messenger of allah will be an example for the generation that comes after them. Sahaba which allows for spreading and taking root of Islam in three continental thanks to their self sacrifice contributions and reaching of Islam to the next generation healthfully is considered to be the pioneer, model and most precious generation of Islam.

One of the most important characteristics of Sahaba in sight of Muslims is to introduce the Messenger of Allah to the next generations. If we can find any information about the Prophet and Islam today, it is under favour of them. Moreover, reason for inspiration of the surahs and verses of the Qur'an and pronunciation of the hadiths, daily life practice, explanation and interpretation of divine provisions and all the human activities performed by the Prophet in his life are known only because of the transmission of these generation. In the context of what we are talking about issues and being a model human of Sahaba in our communiqué that we aim to present, we will try to point out the model life of Abdurrahman b. Avf and what characteristics make a model person in his personality.

Keywords

Sahaba, Ashâb-i Kirâm, model human, Abdurrahman b. Avf, Islam

Giriş

Hz. Peygamber'i görüp ona iman eden insanları tanımlamak için kullanılan bir tabir olan sahâbe İslamî literatürde tanımı, mahiyeti, sayısı, söz ve davranışlarının bağlayıcılığı gibi hususlar bağlamında üzerinde çok fazla tartışılan bir kavramdır. İlk başlarda Hz. Peygamberle bir ya da iki yıl arkadaşlık yapan veya onun ile gazveye katılan kimseleri içine alan sahabe tanımı[1] birçok özellik bakımından yeterli görülmemiş hadis, fıkıh, tefsir, İslam tarihi gibi alanlarda faaliyet gösteren birçok âlim tarafından farklı boyutlar dikkate alınarak yeniden tanımlanmıştır.[2] Çalışmamızın konusu sahâbenin model insan olma özelliği olduğundan dolayı onların tanınma yolları, tabakaları, sayıları, sahâbe grupları, sahâbenin adaleti, hadis rivayetindeki yeri, fırkaların sahâbeye bakış açıları gibi hususlara değinmeyi düşünmüyoruz. Bu bağlamda onların önemi, fazileti ve model insan olma konumları hakkında ana hatlarıyla bilgi vermeyi amaçlamaktayız.

Sahâbiler, birey bağlamında diğer fertlerden farklı bir üstünlüğe sahip olmamalarına, masumiyet ve günahsızlık gibi özellikler taşımamalarına rağmen Hz. Peygamber'e bağlılık ve teslimiyetleri, koşulsuz destekleri, İslâm'ın yayılması, doğru anlaşılması ve yaşanması adına gösterdikleri muazzam gayretleri sebebiyle İslam kültür ve medeniyetinde önemli bir yere sahiptirler. Onların bu önemleri, Hz. Peygamber'in rahle-i tedrisinden geçmeleri dolayısıyla hem dini hem de dünyevî manada yepyeni bir hayata kavuşmuş olmalarından, Hz.

---

[1] **Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. Ali, *el-Kifâye*, nşr. Ahmed Ömer Hâşim, Beyrut 1986, s. 68-69.**

[2] **Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz: Mehmet Efendioğlu, "Sahâbe", *DİA*, XXXV, s. 491-500; Adem Apak, *İslam'ın Örnek Şahsiyetleri Ashâb-ı Kirâm*, Ensar Yay., İstanbul 2013, s. 11-16.**

Peygamber'den bizzat öğrendikleri İslâm'ı güzel bir şekilde hayatlarında tatbik etmelerinden ve bu yönleriyle sonra gelen ümmete örnek olmalarından kaynaklanmaktadır. Bizzat Allah Resûlü sahâbenin örnek alınmasını ve dini yaşama noktasındaki düsturlarının korunmasını istemiştir. Dinin devamının ancak bu şekilde sağlanacağının altını çizmiştir.[3] Zira sahâbenin dini yaşama noktasındaki düsturları İslam'ın kök salıp yayılmasını ve sonraki ümmete ulaşmasını sağlamıştır. Sonraki nesiller ashabın fedakârlıklarından etkilenmişler, hayrete düşmüşler ve onlara imrenmişlerdir. Sahâbenin Hz. Peygamber'den sonra üstlendiği rolü şu şekilde özetlemek mümkündür: Kur'an ve Hz. Peygamber hakkındaki her şeyin haber vericisi olmaları. Eğer bu güzide nesil olmasaydı bugün Kur'ân-ı Kerîm'in tam olarak anlaşılması mümkün olmayacağı gibi Hz. Peygamber ve din ile ilgili itimat edilen bilgi de mevcut olmayacaktı. Bugün biz ayetlerin nüzul ve hadislerin vürûd sebepleri, ahkâm-ı Kur'an'ın yaşama uygulanması, Hz. Peygamberin icraatları gibi hususiyetlerden bahsedebiliyorsak onlar sayesindedir.

Allah'ın "insanlık için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmet"[4] diye tanımladığı bu numune şahsiyetler bu özelliklerini elbette güçlü imanları ve örnek davranışları sayesinde kazanmışlardır. Bu bağlamda, Sahabe neslinin faziletine yönelik Kur'an-ı Kerim'de: onların mûtedil bir ümmet oldukları[5], Allah ve resûlüne iman edip tam teslimiyet gösterdikleri ve büyük ecir kazandıkları[6], Allah'ın kendilerinden, kendilerinin de Allah'tan razı oldukları ve ebedî kalacakları cennetin onlar için hazırlandığı[7], Allah'a ve resûlüne yardım eden sâdık müminler oldukları[8], ihtiyaç içinde bulunmalarına rağmen başkalarını kendilerine tercih ettikleri ve böylelikle kurtuluşu hak ettikleri[9], gerçek müminler olarak bağışlanacakları ve âhirette cömertçe rızıklandırılacakları[10] şeklinde açıklamalar vardır. Hz. Peygamber de en yakın arkadaşları olan bu güzide nesli şu şekilde vasıflandırmaktadır: İnsanlık tarihinin en hayırlı nesli[11], ümmetin en hayırlıları[12], cehennem ateşinin yakmayacağı kimseler[13]. Onlar hakkında ümmetine şu öğütleri vermektedir: Onlara ikramda bulunulması, iyilik edilmesi[14] kendilerinin çekiştirilmemesi[15].

Sahâbenin önem ve faziletine dair zikredilen hususlar bu seçkin neslin bizler için model olma pozisyonlarının olduğunu göstermektedir. Bizlere düşen görev, onların fert bazında diğer insanlardan yaradılış olarak bir üstünlüğe sahip olmadıklarının, masumiyet ve günahsızlık gibi hususiyetlerinin bulunmadığının bilincinde olarak onlardan modellik bağlamında alabileceğimiz şeyleri almaktır. Biz de bu çalışmamızda sahâbenin önemli isimlerinden birisi olan Abdurrahman b. Avf'ı bu bağlamda işlemeye gayret göstereceğiz.

---

[3] **Tirmizî, "İmân", 18.**
[4] **Âl-i İmrân 3/110.**
[5] **el-Bakara 2/143.**
[6] **Âl-i İmrân 3/172, 173.**
[7] **et-Tevbe 9/100.**
[8] **el-Haşr 59/8.**
[9] **el-Haşr 59/9.**
[10] **el-Enfâl 8/74.**
[11] **Buhârî, "Fezâilü ashâbi'n-nebî", 1; Müslim, "Fezâilü's-sahâbe", 221, 222.**
[12] **Müsned, V, 350.**
[13] **Tirmizî, "Menâkıb", 57.**
[14] **Müsned, I, 26.**
[15] **Buhârî, "Fezâilü ashâbi'n-nebî", 4; Müslim, "Fezâilü's-sahâbe", 211, 212; detaylı bilgi için bkz: Mehmet Efendioğlu, "Sahâbe", *DİA*, XXXV, s. 491-500.**

1. Abdurrahman b. Avf'ın Hayatı

Abdurrahman b. Avf Fil Vak'ası'ndan yaklaşık on yıl kadar sonra Mekke'de dünyaya gelmiştir (Miladi 577). Kureyş'in Zühre koluna mensuptur. Asıl adı Abdü'l-Amr veya Abdü'l-Kâ'be'dir. Bu isimlerin anlamlarını tasvip etmeyen Hz. Peygamber İslamiyet'i kabul ettikten sonra ona Abdurrahman ismini vermiş, bundan sonra bu isimle çağrılmış ve tanınmıştır.[16]

Abdurrahman b. Avf'ın İslam'dan önceki yaşamına dair kaynaklarda detaylı bilgi ne yazık ki mevcut değildir. Bu bağlamda onun çocukluk ve gençlik dönemlerine ait bilgi neredeyse yok gibidir. Eldeki az bilgiler bize onun genç yaşından itibaren ticaretle meşgul olduğunu ve bu sebepten dolayı da Kureyş arasında itibarlı ve zengin bir kişi konumuna yükseldiğini haber vermektedir. Hz. Peygamber'in risalet görevine başlayıp görevini gizli bir şekilde sürdürdüğü dönemde Hz. Ebû Bekir'in aracılığı ile müslüman olmuştur. İlk sekiz müslümandan biri olma şerifine nail olan Abdurrahman b Avf bu mümtaz özelliğini dünyada cennetle müjdelenen sahabiler arasına girmek suretiyle taçlandırmıştır.[17]

Müslüman olduğu dönemde Abdurrahman b Avf'ın isminin ilk defa Habeşistan'a göç eden ilk hicret kafilesi listesinde geçtiğini görmekteyiz. Müslüman olması hasebiyle Mekke müşriklerinin ağır baskıları altında kalan ve bu bağlamda ticarî faaliyetleri durma noktasına gelen Abdurrahman b Avf kendi durumundaki diğer bir grup müslümanla Habeşistan'a hicret etmiştir.[18] O daha sonra Mekke'nin hasretine dayanamayıp geri dönen müslümanlar arasında yer almış ve Medine'ye hicret izninin verilmesinin ardından bu beldeye hicret etmiştir.[19] Hz. Peygamber'in Medine'de ensar ve muhacirlerden bazılarını birbirleriyle kardeş ilân etmesi sırasında Allah Resûlü, Abdurrahman b Avf'ı da ensardan Sa'd b. Rebi ile kardeş ilân etmiş ve eksiklerini giderme noktasında birbirlerine yardım etmelerini istemiştir.[20]

Abdurrahman b. Avf Medine'deki yeni yaşamına kısa sürede intibak etmiş, ticarete olan kabiliyeti sayesinde kendi ayakları üzerinde durur hale gelmiş hatta giderek maddi durumunu güçlendirmiştir. Maddi anlamda rahatlaması üzerine de evlenmiştir.[21] Abdurrahman b. Avf'ın Mekke'de olduğu gibi Medine'de de Hz. Peygamber'in yakın çevresinde olan kişiler arasında yer aldığını görmekteyiz. Bu bağlamda o, bütün önemli hadiselerin içerisinde yer almıştır. Onun hakkında, Bedir savaşında müşriklerin önde gelenlerinden eskiden beri arkadaş olduğu Ümeyye b. Halef'i öldürülmekten koruduğuna dair dikkate değer bir rivayet vardır.[22]

---

[16] **İbn Abdilberr, İbn Ömer Yusuf b. Abdullah b. Muhammed, *el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, Dâru Nehdati Mısır, Kahire trz, II, s. 844.**

[17] **İbn Sa'd, Ebu Muhammed Abdullah b. Müslim, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, Dâru Sâdır, Beyrut trz, III, s. 124-125; Ahmet Önkal, "Abdurrahman b. Avf", *DİA*, I, s. 157.**

[18] **İbn Hişâm, Ebu Muhammed Abdülmelik el-Himyerî, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sakkâ-İbrahim el-Ebyârî-Abdülhâfız Şelebî, Beyrut trz, I, s. 345-355.**

[19] **İbn Abdilberr, *el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, II, s. 844.**

[20] **İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, III, s. 125-126.**

[21] **İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, III, s. 125-126.**

[22] **İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, II, s. 631-632; Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Beyrut trz., II, s. 35; Söz konusu rivayet hakkında yapılan yorumlar hakkında bkz: Mehmet Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2015, s. 258, 260-261; Şaban Öz, *Farklı Siyer'i Okumak (Bir Siyer Eleştirisinin Eleştirisi)*, Araştırma Yay., Ankara 2015, s. 214-217.**

Müslümanların büyük korku yaşayıp, dehşete düştükleri Uhud savaşında ise Abdurrahman b. Avf ağır yaralar almış bundan dolayı da bir ayağı topal kamıştır. Onun Hendek savaşından sonra Allah Resûlü'nün emri doğrultusunda vazifelendirildiği bir diğer askeri görev Dûmetü'l-Cendel seferidir (6/628). O, bu sefere birlik komutanı olarak iştirak etmiştir.[23]

Hz. Peygamber'in sağlığında onun yakın çevresi arasında yer alıp önemli vazifeler üstlenmiş olan Abdurrahman b. Avf Hülefa-i Râşidîn döneminde de halifelerin yanı başlarında bulunup önemli işlerin altına imza atmıştır. Örneğin; ilk Halife Hz. Ebû Bekir'e mensubu bulunduğu Zühre oğullarıyla birlikte ilk biat edenlerden olmuş, onun müşavere heyeti içerisinde yer alarak dinî ve dünyevî işlerde halifeye fikir ve eylemleriyle destek olmuştur. Nitekim "*Peygamberlerin mirasına varis olunmaz*"[24] hadisi doğrultusunda Hz. Fâtıma'ya babasının mirasından istediklerini vermeyen Hz. Ebû Bekir'e destek vermiş, onun bu icraatında isabetli karar verdiğini beyan etmiştir. Hz. Ebû Bekir kendi yerine Hz. Ömer'i halife olarak atama fikrini yine ilk defa Abdurrahman b. Avf'a açmıştır.[25]

Abdurrahman b. Avf yukarıda zikrettiğimiz açıklamalara paralel olarak Hz. Ömer'in de görüşlerine güvenip değer verdiği bir kişi olmuştur.[26] Halifenin Kâdisiye savaşına ordu komutanı olarak katılma fikrinin uygun olmadığını söyleyerek onu bu fikrinden vazgeçiren heyet arasında Abdurrahman b. Avf'da vardır.[27] Hz. Ömer, Abdurrahman b. Avf'ın toplumdaki sorunları çözmedeki yeteneğini ve insanlar üzerindeki saygın yerini bildiğinden dolayı onu çok önemli vazifelerle görevlendirmiştir. Kendisinin bir suikast teşebbüsü sonrası ağır yaralanmasının ardından namazı tamamlama görevini Abdurrahman b. Avf'a tevdi etmesini, Medine sokaklarında devriye atma görevini zaman zaman ona vermesini, onu kendinden sonraki halifenin belirlenmesi için oluşturulan şûrâya dâhil etmesini bu bağlamda zikredebiliriz. Halife, Abdurrahman b. Avf'a o derece güvenmekteydi ki, Hz. Osman'ın halife seçildiği seçim şûrâsına yedinci üye olarak seçtiği oğlu Abdullah'a adayların oylarının eşit çıkması durumunda Abdurrahman b. Avf'ın adayını desteklemesini tembih etmiştir.[28]

Abdurrahman b. Avf yaşamında belki de en önemli vazifeyi Hz. Osman'ın halife seçildiği şûrâda yerine getirmiştir. O, adayların hiçbirinin kendi rızalarıyla adaylıktan çekilmediklerini görünce halife adaylığından çekilmiş ve seçimde hakem olmayı teklif etmiştir. Böylelikle Abdurrahman b. Avf, problem çözme odaklı bir insan olarak kendisini, Hz. Ömer'in seçim şûrâsına dâhil etmesinin ne kadar isabetli bir karar olduğunu ispat etmiştir. Hakemlik konusunda şûrânın diğer üyelerinin muvafakatini alan Abdurrahman b. Avf derhal işe koyulmuş bir taraftan gerek Medine'deki gerekse Medine dışındaki müslüman ahalinin ulaşabildiği temsilcileriyle bir taraftan da halife adaylarıyla uzun süren görüşmeler yapmıştır. Görüşmeler sonucunda çoğunluğun Hz. Osman'ı halife olarak görmek istedikleri ve halifeliğin en güçlü iki adayından birisi olan Hz. Ali'nin vermiş olduğu cevaptan[29] Hz. Osman'ın

---

[23] **İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, III, s. 128-129.**

[24] **Buharî, "Humus", 1; "Fezâilü ashâbi'n-nebî", 12; Müslim, "Cihâd", 49-52; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, II, s. 315.**

[25] **Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, III, s. 428; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil fi't-Târîh*, Beyrut 1986, II, s. 291-292.**

[26] **İbn Abdilberr, *el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, II, s. 847.**

[27] **Belâzurî, *Futûhu'l-Buldân*, thk. Abdullah Enis et-Tübbâ-Ömer Enis et-Tübbâ, Beyrut 1987, s. 356; Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk* , III, s. 78-86.**

[28] **Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, III, s. 192.**

[29] **Abdurrahman b. Avf Sa'd b. Ebû Vakkas'ın, kararını bir an önce açıklaması için onu uyarması üzerine Hz. Ali'yi yanına çağırmış ve ona eğer**

halifelik için daha doğru bir tercih olacağı kanaatine varınca onu İslam devletinin üçüncü halifesi olarak ilan etmiştir.[30] Abdurrahman b. Avf'ın Hz. Osman'ı halife olarak seçmesi yeni halifenin her icraatını onayladığı anlamına gelmemelidir. O, toplum menfaatine ters olarak gördüğü bir icraatı eleştirme ve Hz. Osman'ı bu konuda uyarma noktasında da üzerine düşen görevi yerine getirmiştir.[31] Onun bu tutumu halifelik seçiminde taraf tuttuğuna ve Hz. Osman'ı koşulsuz desteklediğine dair daha sonra ortaya atılan iddialara bir cevap mahiyetindedir. Nitekim kaynaklar Abdurrahman b. Avf'ın Hz. Osman'ın yanlış uygulamalarının toplum üzerindeki olumsuz etkilerini görerek vermiş olduğu karardan pişman olduğunu ve Hz. Ali'ye hitaben: "yönetime karşı sen kılıcını alırsan ben de alırım" şeklinde sözler söylediğini nakletmektedirler.[32]

Abdurrahman b. Avf 32/652 yılında yetmiş beş yaşında Medine'de vefat etmiştir. Cenaze namazı bizzat Halife Hz. Osman tarafından kıldırılmış ve Bakî mezarlığına defnedilmiştir.[33] Hz. Peygamber'e ilk iman eden kimselerden olan ve aşer-i mübeşşere arasında yer alan Abdurrahman b. Avf tüm İslam âleminde olduğu gibi ülkemizde de çok sevilmektedir. Bu sevgi pek çok yönden ete kemiğe bürünmüştür. Bunların başında onun kabrinin ülkemizde olduğu inancı gelmektedir. Nitekim Siirt'in Pervari ilçesinin Yukarı Balcılar köyünde ona nispet edilen bir mezar bulunmaktadır. Bu kabre hem yöre halkı hem de diğer bölge insanı büyük saygı ve hürmet beslemekte burası yılın her döneminde ziyaretçi akınına uğramaktadır.

2. Abdurrahman b. Avf'ın Model İnsan Olma Özellikleri

Resûlüllah'ın rahle-i tedrisinden geçip öğrenmiş oldukları İslam'ı en güzel ve en doğru bir biçimde yaşamak suretiyle kendilerinden sonra gelenlere mümtaz hayat örnekleri sunmuş olan her sahabe gibi Abdurrahman b. Avf da birçok yönüyle bizlere model olma özelliği taşımaktadır. Onun bu yönlerini şu şekilde belirlemek mümkündür:

2.1. İslam'a Girmeden Önceki Karakter Özellikleri

Abdurrahman b. Avf cahiliye döneminde de İslam'a girdikten sonra olduğu gibi güzel hasletleriyle ön plana çıkmış bir insandır. Nitekim kaynaklarda o, Müslüman oluşuna kadar geçen sürede toplumda yaygın olan insanlık dışı kötü adetlere bulaşmamış[34], cömertliği ve iyi ahlâklıyla toplumda örnek gösterilen biri

---

halife olursa Allah'ın kitabı, peygamberin sünneti ve önceki halifelerin yolu üzerine hareket edeceğine dair söz verip veremeyeceğini sormuş o, cevap olarak ilmi ve gücü yettiği kadar bu görevi yerine getireceğini söylemiştir. Abdurrahman b. Avf, aynı soruyu Hz. Osman'a sorup ondan evet söz veriyorum cevabını alınca kendisine tam cevap vermeyip muğlak ifadeler kullanan Ali'nin yerine Osman'ı halife olarak seçmiştir. (Buharî, "Fezâilü ashâbi'n-nebî", 8; Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, IV, s. 233-238.) O, aldığı cevap karşısında Hz. Ali'nin başına buyruk bir idare göstereceğinden çekinmiş olabilir. (Konuyla ilgili tartışmalar için bkz: Adem Apak, *Anahatlarıyla İslam Tarihi II (Hulefâ-i Râşidîn Dönemi)*, Ensar Yay., İstanbul 2013, s. 197-199.

[30] Buharî, "Fezâilü ashâbi'n-nebî", 8; Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, IV, s. 233-238.

[31] Belâzurî, *Ensâbu'l-Eşrâf*, thk. Goiten, S.D.F., Jerusalem 1963, V, s. 57.

[32] Belâzurî, *Ensâbu'l-Eşrâf*, V, s. 57.

[33] İbn Abdilberr, *el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, II, s. 850.

[34] Abdurrahman b. Avf'ın içki alışkanlığının olduğundan hatta bu özelliğini içkinin yasak edilme dönemine kadar sürdürdüğünden bahseden rivayetlere

olarak tanıtılmaktadır.[35] Kanaatimizce Abdurrahman b. Avf'ın bu özelliği onun ilahi davetin başlarında İslam'la müşerref olmasını sağlamıştır. Zira onunla birlikte Müslümanlığı kabul eden gruba baktığımızda Hz. Peygamberden sonra bu kişilerin mümtaz şahsi özellikleriyle İslam toplumuna yön veren kişiler oldukları görülmektedir.[36]

Abdurrahman b. Avf'ın İslam öncesi yaşamındaki en önemli özelliği çalışkanlığı ve ticari konulardaki mahirliğidir. Nitekim o, bu özelliğinden dolayı genç yaşında Mekke'de ciddi miktarlara ulaşan bir servete sahip olmuştur.[37]

2.2. İslam'i Dönemdeki Karakter Özellikleri

Abdurrahman b. Avf'ın Müslüman olduktan sonra sergilemiş olduğu karakter özelliklerini şu başlıklar altında sıralamak mümkündür:

2.2.1. Her İnsan Gibi Zaaflarının Oluşu

Her insanın olduğu gibi Abdurrahman b. Avf'ın da zaafları vardır. Bunların başında dünya malına olan düşkünlüğü gelmektedir.[38] Bu durum belki de onun, döneminin sayılı tüccarlarından biri olmasından kaynaklanmaktaydı. Zira dünya malı kazanca kazanç katacak bir sermaye idi. Bu zafiyet onun, Allah yolunda malını harcamaktan korkan cimri bir kişi olduğu sonucuna bizi götürmemelidir. Zira o her fırsatta malını Allah yolunda tasadduk etmekten geri durmamıştır. Zaman zaman malının çokluğundan dolayı Allah'ın rızasına erişemeyeceğinden korktuğuna dair rivayetler kaynaklarda yer almaktadır.[39] Bu korkusuna rağmen Abdurrahman b. Avf dünyanın malı ve mülküyle olan ilişkisini sınırlayamamıştır. Nitekim vefat ettiği zaman geride 100 at, 1000 deve, 10 bin koyun bıraktığı, mallarının kıymetinin toplamda 336 bin dinara ulaştığı kaydedilmektedir.[40]

Kaynaklarda Abdurrahman b. Avf'ın zaman zaman bazı sahabe ile münakaşa ettiği hatta bu münakaşaların birçok zaman karşılıklı gönül kırgınlıklarına sebep olduğu anlatılmaktadır. Halid b. Velid ve Zübeyir b. Avvam ile yapmış olduğu münakaşaları bu bağlamda zikretmek mümkündür.[41]

---

rastlamak mümkündür. Hatta onun içkili bir şekilde namaz kıldırdığı esnada Kafirun Suresi'ni yanlış okuması üzerine "Ey iman edenler! Sarhoşken -ne söylediğinizi bilinceye kadar- namaza yaklaşmayın..." (Nisa 4/43) ayetinin nazil olduğu anlatılmaktadır. (Ebû Dâvud, IV, 80) İçki alışkanlığının İslam'ın ilk dönemlerinde yaygın bir alışkanlık olduğu, bu alışkanlığın yasaklanmasının tedricen olup diğer yasaklar gibi bir anda olmadığı, içki içenlere belli bir müddet müsamaha edildiğinden hareketle Abdurrahman b. Avf'ın bu alışkanlığının insanlık dışı kötü adetler bağlamında değerlendirilmesinin doğru olmadığı kanaatindeyiz.

[35] **İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, III, s. 124-125.**

[36] **Abdurrahman b. Avf, Hz. Ebu Bekir'in davetiyle Osman b. Affân, Zübeyir b. Avvâm, Sa'd b. Ebû Vakkas, Talha b. Ubeydullah ile birlikte Müslüman olmuştur. (İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, I, s. 345-355; Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, II, s. 317.**

[37] **İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, III, s. 124-125.**

[38] **İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, II, s. 631-632; Taberî, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, II, s. 35. Bu konuda ayrı bkz: Yusuf Kândehlevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, trc. Sıtkı Gülle, Divan Yay., İstanbul 1991, II, s. 281-282; 301.**

[39] **İbn Hacer, *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*, Mısır 1328, II, s. 417; Kândehlevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, II, s. 306-307.**

[40] **Mes'ûdî, *Mürûcü'z-Zeheb*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid, Mısır 1964, II, s. 342-343.**

[41] **Konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz: Kândehlevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, II, s. 407-408.**

2.2.2. Dinde Samimiyeti ve İbadet Ehli Oluşu

Abdurrahman b. Avf Müslüman olduktan sonra Müşriklerin baskı ve yıldırma politikalarına karşı din konusunda en ufak bir taviz ve tereddüt göstermemiş ve daima Hz. Peygamber'in yanı başında yer almıştır. O, dinin emirlerini yerine getirme konusunda da samimi bir müslümandı. Sadece farz ibadetleri yapmak ile kifayet etmemiş Hz. Peygamberden gördüğü üzere nafile ibadetleri de çokça yerine getirmiştir. Oruç ibadetine ayrı bir düşkün olduğu söylenen Abdurrahman b. Avf'ın pek çok gün nafile oruç tutuğu zikredilmektedir.[42]

2.2.3. Başkalarına Yük Olmak İstememesi

Mekkeli müşriklerin müslümanlara yapmış oldukları zulümlerin dozajını iyice arttırmaları üzerine Medine'ye hicret izni verilmiş ve müslümanlar bütün mal varlıklarını geride bırakarak bu şehre göç etmişlerdir. Hz. Peygamber hem Medine'ye gelen muhacirlerin şehre adaptasyon süreçlerini hızlandırmak hem de muhacir-ensar kardeşliğini tesis etmek maksadıyla şehirde muâhât akdi gerçekleştirmiştir. Bu akde göre Abdurrahman b. Avf'da Ensar'dan Sa'd b. Rebi ile kardeş ilan edilmiştir. Sa'd bütün samimiyetiyle sahip olduğu malın yarısını Abdurrahman b. Avf ile paylaşmak istemiş, o ise "Müslüman başkalarına yük olmayan insandır" düsturunun canlı bir örneği olarak Sa'd'ın teklifini kibarca reddetmiş ve: *"Allah sana, ailene bereket versin. Malını çoğaltsın. Ben senden herhangi bir yardım istemiyorum. Sen bana çarşının yolunu göster, ben orada kazancımı elde ederim"* diye cevap vermiştir.[43]

2.2.4. Helalinden ve Alın Teri ile Rızkını Kazanmak İstemesi

Bir önceki maddede paylaşılan örnek Abdurrahman b. Avf'ın başkalarına yük olmayı istemediğini gösterdiği gibi onun helalinden ve alın teri ile rızık kazanma noktasında son derece hassas olduğunu da göstermektedir.

2.2.5. Sorunları Çözücü Olması

Abdurrahman b. Avf İslam toplumunda ortaya çıkan meselelere çözümler getirmesiyle de ön plana çıkmış olan bir şahsiyettir. Onun bu özelliğini İslam tarihinde birçok yerde görmek mümkündür.[44] Bunların en önemlisi Abdurrahman b. Avf'ın Hz. Osman'ın halife seçildiği seçim şûrâsına hakemlik etmesidir. O, bu şûrâda hiçbir üyenin adaylıktan feragat etmek istemediğini görmesi üzerine problem çözme odaklı bir insan olarak hemen hakkından feragat etmiş, diğer üyelerinde onayını almak suretiyle hakemlik işine girişmiş ve halife seçimi sürecinin sağlıklı bir şekilde tamamlanmasına ön ayak olmuştur.

2.2.6. Sorumluluk Almaktan Kaçınmaması

Problem çözme odaklı bir insanın bu özelliğini tamamlayan en önemli hususiyet sorumluluk almaktan kaçınmamaktır. Abdurrahman b. Avf'da bu özellik bağlamında gerek Hz. Peygamber gerekse ilk üç halife döneminde sorumluluk almaktan kaçınmamış bu hususta üzerine hangi vazife düşmüşse onu eksiksiz yerine getirmeye gayret göstermiştir.[45]

2.2.7. Cesaret Sahibi Olması

Abdurrahman b. Avf Hz. Peygamber'in yanında onun bütün savaşlarına iştirak etmiş hatta Hz. Peygamber tarafından Hicretin altıncı yılında (628)

---

[42] **İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, III, s. 134.**

[43] **Buharî, "Menâkibü'l-Ensâr", 49; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, III, s. 125-126.**

[44] **Bu konudaki örnekler için bkz: Ebû Ubeyd Kâsım b. Sellâm, *Kitâbu'l-Emvâl*, thk. Muhammed Amâre, Kahire 1989, s. 105-106; Belâzurî, *Futûhu'l-Buldân*,s. 373.**

[45] **Bu konudaki örnekler için bkz: Ebû Yusuf, *Ktâbu'l-Harâc*, thk. Kusay b. Muhibbuddin el-Hatîb, Kahire 1396, s. 50-51; Halîfe b. Hayyât, *Târîh*, thk. Züheyl Zekkâr, Beyrut 1993, s.112.**

Dûmetülcendel üzerine yapılan bir seferde, seriyye kumandanlığına getirilmiştir.[46] Bu muharebelerde pek çok yara almış hatta Uhud harbinde aldığı yaradan dolayı topal kalmıştır. Askeri kabiliyet konusunda onu Halid b. Velid, Sa'd b. Ebû Vakkas gibi komutan özellikli sahabilerle karşılaştırmamak gerekmektedir. Zira Abdurrahman b. Avf tüccarlığı ile nam salmış bir insandır. Savaş meydanlarında ise üzerine düşen görevi yerine getirmiştir.

2.2.8. Malını Allah Yolunda Harcama Noktasındaki Cömertliği

İslam tarihinde Abdurrahman b. Avf'ın bilinen en önemli özelliği malını Allah yolunda harcama noktasındaki cömertliğidir. Bu konuda birçok örnek vermek mümkündür. O, bize helalinden malın nasıl kazanılması gerektiğini ve bu malın Allah yolunda harcanma yollarının nasıl olacağını gösteren canlı bir örnek olmuştur. Hz. Peygamber'in, ashabı malları ile cihada çağırdığı her anda Abdurrahman b. Avf bu çağrıya olumlu cevap verenlerin başında yer almıştır. Bu uğurda beş yüz deve yükü tutan büyük bir kervanı bir defada bağışlamaktan, ayrıca bir günde otuz köleyi âzat etmekten geri durmamıştır.[47] Onun bu konudaki hassasiyetini şu rivayet açık bir şekilde ortaya koymaktadır: " Enes anlatıyor: Bir gün Hz. Aişe Medine'de evinde otururken dışarıdan gelen bir takım sesler duydu.

-Ne oluyor? Diye sordu.

-Avf oğlu Abdurrahman'ın kervanı Şam'dan geliyor, kervanda her şey var, dediler.

Kervan yedi yüz deveden oluşuyordu. Seslerinden Medine sarsılıyordu. Bu haber üzerine Hz. Aişe şu hadisi nakletti. Ben peygamber efendimizden duymuştum şöyle buyurdu: Abdurrahman b. Avf'ı gördüm. Emekleyerek cennete giriyordu. Bu rivayeti haber alan Abdurrahman b. Avf: Gücüm yeterse cennete emekleyerek değil, ayakta girmeyi isterim, dedi ve yedi yüz deveden oluşan kervanın hepsini yükleriyle Allah yolunda tasadduk etti."[48]

Sonuç

Hz. Peygamber'in davetini herkesten önce kabul ederek Müslümanların öncüleri olan Sahâbe nesli kendilerinden sonra gelen ümmet nazarında eşsiz bir yer edinmiştir. Zira onlar Hz. Peygamber'e gösterdikleri sadakatleri, sergilemiş oldukları teslimiyetleri ve gerek Allah Resûlü'nün sağlığında gerekse de ölümünden sonra İslam'ın yayılmasında gösterdikleri olağanüstü gayretleriyle bu yeri fazlasıyla hak etmişlerdir. Hz. Peygamber'in rahle-i tedrisinden geçip öğrenmiş oldukları İslam'ı en güzel ve en doğru bir biçimde yaşamak suretiyle de kendilerinden sonra gelenlere mümtaz hayat örnekleri sunmuşlardır. Bizzat Hz. Peygamber bu güzide nesli tüm ümmetine örnek nesil olarak takdim ederek onların kendi katındaki yerlerinin yüceliğine işaret etmiştir. Masumiyet ve günah işleyip işlememe açısından diğer insanlardan bir üstünlükleri olmayan Sahâbe nesli gerçekten de İslam'ı yaşama, yayma, Allah Rasûlü'ne yardım ve destek olma uğrunda yaptığı fedakârlıklarla kendilerinden sonra gelen nesiller için örnek oluşturmuştur. Böylelikle İslam'ın üç kıtada kök salıp yayılmasına ve sonraki nesillere sağlıklı bir şekilde ulaşmasına ön ayak olmuştur. Öyleyse bu seçkin neslin arkasında gelenler olarak bizlere önemli bir görev düşmektedir. Bu görev onların fert bazında diğer insanlardan yaradılış olarak bir üstünlüğe sahip

---

[46] **Bu konuda geniş bilgi için bkz: İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, III, s. 128-129; Ahmet Önkal, "Abdurrahman b. Avf", *DİA*, I, 157.**

[47] **Kândehlevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, II, s. 217-218; 276; Ahmet Önkal, "Abdurrahman b. Avf", *DİA*, I, 157.**

[48] **İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, III, s. 93; Kândehlevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, II, s. 217-218.**

olmadıklarının, masumiyet ve günahsızlık gibi hususiyetlerinin bulunmadığının bilincinde olarak onlardan modellik bağlamında alabileceğimiz şeyleri almaktır.

Zikri geçen göreve katkıda bulunmak için yapılmış olan bu çalışmada Abdurrahman b. Avf'ın modelliği bağlamında ulaşılan sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Fil Vak'ası'ndan yaklaşık on yıl kadar sonra Mekke'de dünyaya gelen Abdurrahman b. Avf Hz. Peygamber'in risalet görevine başlayıp görevini gizli bir şekilde sürdürdüğü dönemde Hz. Ebû Bekir'in aracılığı ile Müslüman olmuştur. İlk sekiz müslümandan biri olma şerifine nail olan Abdurrahman b Avf bu mümtaz özelliğini dünyada cennetle müjdelenen sahabiler arasına girmek suretiyle taçlandırmıştır. 32/652 yılında yetmiş beş yaşında Medine'de vefat etmiştir.

2. Abdurrahman b. Avf'ın model insan olma bağlamında sergilemiş olduğu karakter özelliklerini İslam'a girmeden önce ve İslamî dönem diye ikiye ayırmak mümkündür.

3. O, müslüman oluşuna kadar geçen sürede toplumda yaygın olan kötü ve sefih adetlere bulaşmamış, cömertliği ve iyi ahlâklıyla örnek gösterilen biri olarak tanınmıştır.

4. Abdurrahman b. Avf'ın İslam öncesi yaşamında en önemli özelliklerinden birisi de çalışkanlığı ve ticari konulardaki mahirliğidir. Nitekim o, bu özelliklerinden dolayı genç yaşında Mekke'de ciddi miktarlara ulaşan bir servete sahip olmuştur.

5. Abdurrahman b. Avf müslüman olduktan sonra Müşriklerin baskı ve yıldırma politikalarına karşı din konusunda en ufak bir taviz ve tereddüt göstermemiş ve daima Hz. Peygamber'in yanı başında yer almıştır. O, dinin emirlerini yerine getirme konusunda da samimi bir müslüman olmuştur. Sadece farz ibadetleri yapmak ile kifayet etmemiş Hz. Peygamberden gördüğü üzere nafile ibadetleri de çokça yerine getirmiştir. Oruç ibadetine ayrı bir düşkün olduğu söylenen Abdurrahman b. Avf'ın pek çok gün nafile oruç tutuğu zikredilmektedir.

6. Her insanın olduğu gibi Abdurrahman b. Avf'ın da zaafları vardır. Bunların başında dünya malına olan düşkünlüğü gelmektedir. Bu durum belki de onun, döneminin sayılı tüccarlarından biri olmasından kaynaklanmaktadır. Zira dünya malı kazanca kazanç katacak bir sermayedir. Bu zafiyet onun, Allah yolunda malını harcamaktan korkan cimri bir kişi olduğu sonucuna bizi götürmemelidir. Zira o her fırsatta malını Allah yolunda tasadduk etmekten geri durmamıştır.

7. Kaynaklarda Abdurrahman b. Avf'ın zaman zaman bazı sahabe ile münakaşa ettiği hatta bu münakaşaların çoğu zaman karşılıklı gönül kırgınlıklarına sebep olduğu anlatılmaktadır. Halid b. Velid ve Zübeyir b. Avvam ile yapmış olduğu münakaşaları bu bağlamda zikretmek mümkündür.

8. Abdurrahman b. Avf "Müslüman başkalarına yük olmayan insandır" düsturunun adeta canlı bir örneğidir. Zira Medine'ye hicretten sonra Hz. Peygamber tarafından kardeşleştirildiği Sa'd b. Rebi'nin teklifini kibarca reddetmiş ve: *"Allah sana, ailene bereket versin. Malını çoğaltsın. Ben senden herhangi bir yardım istemiyorum. Sen bana çarşının yolunu göster, ben orada kazancımı elde ederim"* diye cevap vermiştir.

9. Bir önceki madde de paylaşılan örnek Abdurrahman b. Avf'ın başkalarına yük olmayı istemediğini gösterdiği gibi onun helalinden ve alın teri ile rızık kazanma noktasında son derece hassas olduğunu da göstermektedir.

10. Abdurrahman b. Avf İslam toplumunda ortaya çıkan meselelere çözümler getirmesiyle de ön plana çıkmış olan bir şahsiyettir. Onun bu özelliğini İslam tarihinde birçok yerde görmek mümkündür.

11. Problem çözme odaklı bir insanın bu özelliğini tamamlayan en önemli hususiyeti sorumluluk almaktan kaçınmamaktır. Abdurrahman b. Avf'da bu özellik bağlamında gerek Hz. Peygamber gerekse ilk üç halife döneminde sorumluluk almaktan kaçınmamış bu hususta üzerine hangi vazife düşmüşse onu eksiksiz yerine getirmeye gayret göstermiştir.

12. Abdurrahman b. Avf Hz. Peygamber'in yanında onun bütün savaşlarına iştirak edecek hatta Hz. Peygamber tarafından Hicretin altıncı yılında (628) Dûmetülcendel üzerine yapılan bir seferde, seriyye kumandanlığına getirilecek kadar cesaret sahibidir. Bu muharebelerde pek çok yara almış hatta Uhud harbinde aldığı yaradan dolayı topal kalmıştır.

13. İslam tarihinde Abdurrahman b. Avf'ın bilinen en önemli özelliği malını Allah yolunda harcama noktasındaki cömertliğidir. Bu konuda birçok örnek vermek mümkündür. O, bize helalinden malın nasıl kazanılması gerektiğini ve bu malın Allah yolunda harcanma yollarının nasıl olacağını gösteren canlı bir örnek olmuştur. Hz. Peygamber'in, ashabı malları ile cihada çağırdığı her anda Abdurrahman b. Avf bu çağrıya olumlu cevap verenlerin başında yer almıştır.

Kaynakça

Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah, Müsned, I-V, Beyrut trz.

Apak, Adem, *Anahatlarıyla İslam Tarihi II (Hulefâ-i Râşidîn Dönemi)*, Ensar Yay., İstanbul 2013.

----------, *İslam'ın Örnek Şahsiyetleri Ashâb-ı Kirâm*, Ensar Yay., İstanbul 2013.

Azimli, Mehmet, *Siyeri Farklı Okumak*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2015.

Belâzurî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Câbir, ***Futûhu'l-Buldân,*** thk. Abdullah Enis et-Tübbâ-Ömer Enis et-Tübbâ, Beyrut 1987.

----------, *Ensâbu'l-Eşrâf*, thk. Goiten, S.D.F., V, Jerusalem 1963.

Buharî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, *Sahîh-i Buhârî*, I-VIII, İstanbul 1979.

Ebû Dâvûd, Süleymân b. Eş'as, *Sünen*, İstanbul 1981.

Ebû Ubeyd Kâsım b. Sellâm, *Kitâbu'l-Emvâl*, thk. Muhammed Amâre, Kahire 1989.

Ebû Yusuf, Yak'ûb b. İbrâhim b. Habîb el-Ensârî, *Ktâbu'l-Harâc*, thk. Kusay b. Muhibbuddin el-Hatîb, Kahire 1396.

Efendioğlu, Mehmet, "Sahâbe", *DİA*, XXXV, s. 491-500.

Halîfe b. Hayyât, *Târîh*, thk. Züheyl Zekkâr, Beyrut 1993.

Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. Ali, *el-Kifâye*, nşr. Ahmed Ömer Hâşim, Beyrut 1986.

İbn Abdilberr, İbn Ömer Yusuf b. Abdullah b. Muhammed, *el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, Dâru Nehdati II, Mısır, Kahire trz.

İbn Hacer, Şihâbüddîn Ahmed b. Ali el-Askalânî, *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*, II, Mısır 1328.

İbn Hişâm, Ebu Muhammed Abdülmelik el-Himyerî, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sakkâ-İbrahim el-Ebyârî-Abdülhâfiz Şelebî, I-II, Beyrut trz.

İbn Sa'd, Ebu Muhammed Abdullah b. Müslim, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, Dâru Sâdır, III, Beyrut trz.

İbnü'l-Esîr, İzzüddîn Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed, *el-Kâmil fi't-Târîh*, II, Beyrut 1986.

Kândehlevî, Yusuf, *Hayâtü's-Sahâbe*, trc. Sıtkı Gülle, Divan Yay., I-IV, İstanbul 1991

Mes'ûdî, Ebu'l-Hasan Ali b. Hüseyin b. Ali, *Mürûcü'z-Zeheb*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid, II, Mısır 1964.

Müslim, İmam Ebu'l-Hüseyin Müslim b. Haccâc el-Kureşî, Sahîh-i Müslim, thk. Muhammed Fuad Abdülbâkî, I-V, Beyrut 1972.

Önkal, Ahmet, "Abdurrahman b. Avf", *DİA*, I, s. 157.

Öz, Şaban, *Farklı Siyer'i Okumak (Bir Siyer Eleştirisinin Eleştirisi)*, Araştırma Yay., Ankara 2015.

Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, II-III, Beyrut trz., II, s. 35.

Tirmizî, Muhammed b. İsâ b. Serve, *Sünen*, I-V, İstanbul 1981.